

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาพฤติกรรมการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยในด้านการออกเสียง และการใช้คำ รวมถึงทัศนคติต่อภาษาอังกฤษ และต่อการปนภาษา เพื่อที่จะได้วรรณกรรมที่ครอบคลุมเนื้อหาของงานวิจัย ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็นหัวข้อที่สำคัญออกเป็น 2 หัวข้อใหญ่ ได้แก่ 2.1) ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการปนภาษาทั่วไป และ 2.2) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการปนภาษาในสังคมไทย แต่ละหัวข้อมีรายละเอียดที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

2.1 ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการปนภาษาทั่วไป

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของวิทยานิพนธ์โดยทั่วไปนั้นมีหลายเรื่องที่สำคัญ ผู้วิจัยจึงได้แบ่งเป็นหัวข้อย่อยเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด ออกเป็น 4 หัวข้อย่อยได้แก่ 2.1.1) การปนภาษาและการสลับภาษา และงานวิจัยโดยทั่วไปที่เกี่ยวข้อง 2.1.2) การแปรภาษา 2.1.3) การยืม และ 2.1.4) ทัศนคติต่อภาษาตามลำดับ ในแต่ละหัวข้อมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 การปนภาษา การสลับภาษา และผลงานที่เกี่ยวข้องกับการปนภาษาทั่วไป

อมรา ประติธีรัฐสินธุ์ (2540:91) ได้ให้ความหมายการปนภาษาว่าหมายถึง การใช้คำของภาษาหนึ่งในบริบทของอีกภาษาหนึ่งในระดับคำหรือจำนวนเท่านั้น เช่น "คนรื่นเริงหนึ่งคนทำให้อุ้มคนหงอยเหงาหนึ่งร้อยคน กลายเป็นคนมีชีวิตขึ้นมาได้ ชาวชีวิตต้องมี จอย แอน อะเลิร์ต" (ชีวิต :2541) ส่วนในความหมายที่กว้างที่สุด การปนภาษาหมายถึงการใช้ภาษาหนึ่งในทุกระดับหรือทุกรูปแบบปนกับอีกภาษาหนึ่งของผู้พูด เช่น การใช้คำ วลี ลักษณะทางเสียง ประโยค หรือข้อความภาษาอังกฤษต่อเนื่องยาวๆ ซึ่งตรงกับที่กัมเปิร์ซ (Gumperz:1977) พาราเซอร์ (Parasher : 1980) และ ฮิล (Hill :1980) อ้างถึงใน ฟาสโลด (Fasold:1984:180) กล่าวว่า การปนภาษาหมายถึง การที่ผู้พูดนำคำ วลี หรือส่วนที่ใหญ่กว่าวลีจากภาษาหนึ่งมาปนในอีกภาษาหนึ่ง ส่วนการพูดภาษาอังกฤษเป็นประโยค หรือข้อความต่อเนื่องยาวๆ สลับการพูดภาษาไทยนั้นเรียกว่า การสลับภาษา อมรา ประติธีรัฐสินธุ์ (2532:29) ได้ให้ความหมายของการสลับภาษาว่าหมายถึง การที่ผู้พูดคนใดคน

หนึ่งใช้ภาษามากกว่าหนึ่งภาษา ส่วนมากจะเป็นสองภาษาสลับกันไปมาในระดับประโยค ดังตัวอย่างการสลับภาษาระหว่างภาษาฟิลิปปินโนและ ภาษาอังกฤษ ข้างล่างนี้

Babayaran kita (I'd pay you). I was looking for you . I came with my baby, on Friday.
Hindi kita makita (I couldn't find you)มาราชิกัน (Marazigan, 1983 : 89)

การปนภาษาเป็นปรากฏการณ์ในสังคมหลายภาษา และมีประโยชน์ต่อคนในสังคมหลายประการ แอปเปิล และ ไมสเกน (Appel and Muysken 1988 :117-120) ศึกษาของ กัมเปิร์ซ และ เฮอนันเดส ชาเวส (Gumperz and Hernandez Chavez:1975) , กัมเปิร์ซ (Gumperz :1977), สก็อตตัน (Scotton:1979) และ ป็อบแล็ก (Poplack :1980) ได้รวบรวมประโยชน์ของการสลับภาษาทั้งในระดับตัวต่อท้ายและขึ้นต้นประโยค (Tag switches) การสลับภายในประโยค (intra-sentential switches) หรือที่เรียกว่า "code mixing" และระดับประโยค (inter-sentential switches) ไว้ว่ามีประโยชน์ 6 ประการ ประการแรก ช่วยให้ได้รับความหมายที่กระชับและเหมาะสมตรงตามใจผู้พูด ประการที่สอง ช่วยป้องกันมิให้บุคคลอื่นรับรู้ข้อความนั้นนอกจากผู้พูดกับผู้ฟังเท่านั้น ประการที่สามช่วยบ่งบอกความเป็นลักษณะเฉพาะของชุมชนภาษานั้น ประการที่สี่ ช่วยแสดงสัญลักษณ์อย่างหนึ่งเพื่อให้ผู้ฟังสนใจและเข้าใจเร็วขึ้น ประการที่ห้า ช่วยสร้างความประทับใจให้กับผู้ร่วมสนทนาในการแสดงทักษะทางภาษาของผู้พูด และประการสุดท้าย เพื่อให้ได้เสียงที่ไพเราะในด้านงานประพันธ์หรือกรอง นอกจากนั้น แอปเปิล และไมสเกน กล่าวว่าชุมชนภาษาแต่ละชุมชนที่มีปรากฏการณ์การปนภาษาและสลับภาษานั้น ผู้พูดภาษาอาจไม่ได้ทำการปนและการสลับภาษาเพื่อให้ได้ประโยชน์ครบทั้งหกประการเหมือนกัน หากแต่บางชุมชนภาษาอาจทำการปนและสลับภาษาเพื่อประโยชน์เพียงไม่กี่ประการ

มีงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องการปนภาษาในแง่การแปรลักษณะต่างๆ เช่น งานของแลนซ์ (Lance :1975) ที่ศึกษาการปนซึ่งแปรตามรุ่นอายุ โดยศึกษาผู้รู้ภาษาสเปน-อังกฤษตามรุ่นอายุที่อยู่ในครอบครัวเดียวกันในชุมชนหนึ่งที่เขารู้จัก การศึกษาดังกล่าวทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของการใช้ภาษาในผู้พูดกลุ่มนี้ ผู้พูดรุ่นที่หนึ่งถนัดใช้ภาษาสเปนมากกว่าภาษาอังกฤษ และแทบจะไม่พูดภาษาอังกฤษเลยในการสัมภาษณ์ที่เป็นภาษาสเปน รุ่นที่สองใช้ภาษาอังกฤษปนในการสัมภาษณ์ที่เป็นภาษาสเปน 1%-4% และรุ่นที่สามมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยนำภาษาอังกฤษเข้ามา

ปนในการสัมผัสที่เป็นภาษาสเปน 4%-42% คนรุ่นอายุต่างๆนี้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้ต้องพูดภาษาอังกฤษเป็นส่วนใหญ่ และมีความถนัดที่จะใช้ภาษาอังกฤษมากกว่าภาษาสเปน จึงนำภาษาอังกฤษเข้ามาปนมากขึ้นแม้ในการสัมผัสที่เป็นภาษาสเปน งานของแบ็กกัส (Backus:1996) ก็เช่นกัน ศึกษาการปนในการแปรตามรุ่นอายุในชุมชนชาวตุรกี ที่เป็นผู้รู้ภาษาเดอกิซ-คัทซ์ พบว่ามีการสลับภาษาในรูปแบบต่างๆตามรุ่นอายุที่ย้ายเข้ามาอยู่ในเนเธอร์แลนด์ รุ่นอายุแรกใช้ภาษาเดอกิซเป็นส่วนใหญ่มีภาษาคัทซ์เข้ามาปนบ้างเล็กน้อย ส่วนรุ่นกลางคือ รุ่นที่อยู่ระหว่างรุ่นที่หนึ่งและสอง รุ่นนี้เกิดในประเทศตุรกีแล้วมาศึกษาต่อที่ประเทศเนเธอร์แลนด์ ผู้พูดในกลุ่มนี้ใช้ภาษาคัทซ์ปนในการพูดเดอกิซมากขึ้น คำศัพท์ที่นำมาปนมักเป็นคำศัพท์ด้านการศึกษา ด้านสังคม และมักเป็นการปนในระดับวลีและอนุประโยค ส่วนรุ่นที่สอง คือรุ่นลูกของคนในรุ่นที่หนึ่งซึ่งเกิดและเติบโตในประเทศเนเธอร์แลนด์ คนรุ่นนี้พูดภาษาคัทซ์มากเป็นส่วนใหญ่ มีภาษาเดอกิซเข้ามาปนบ้างเล็กน้อย เนื่องจากสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยให้ต้องใช้ภาษาคัทซ์ มากกว่าภาษาเดอกิซ

นอกจากนั้น ยังมีการศึกษาการปนภาษาที่ผู้พูดมีชั้นสังคมต่างกัน เช่น งานของ สาระวะนัน (Saravanan:1993) ศึกษาภาษาที่ป่งถึงสถานะทางสังคมของผู้พูดภาษาในประเทศสิงคโปร์ ในประเทศสิงคโปร์ ภาษาทมิฬจัดเป็นภาษาราชการภาษาหนึ่งที่ใช้ในกลุ่มผู้ใช้แรงงานซึ่งถูกมองว่าเป็นกลุ่มคนที่ไม่มีความรู้ในสังคม ขณะที่ภาษาอังกฤษมักใช้โดยชนชั้นกลางที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า และได้รับการมองว่ามีศักดิ์ศรีมากกว่า จากการสำรวจการใช้ภาษาของพนักงานที่ทำงานในตู้ต่อเรือในเซมบาวัง ภาคเหนือของประเทศสิงคโปร์ของ สาระวะนัน (Saravanan :1989 อ้างถึงใน Saravanan:1993) ทำให้เห็นภาพการใช้ภาษาของคนในชั้นต่างๆ โดยพบว่าพนักงานฝ่ายบริหารและฝ่ายผลิตของตู้ต่อเรือใช้ภาษาอังกฤษในการทำงาน ในขณะที่พนักงานซึ่งอาศัยความชำนาญเฉพาะครึ่งเดียว (semi-skilled workers) และกรรมกรที่ไม่ต้องใช้ความชำนาญเฉพาะ (unskilled-workers) ใช้ภาษาทมิฬปนภาษาอังกฤษในการทำงาน นอกจากนี้ยังมีงานของมาราซิกัน (Marazigan:1983) ที่ศึกษาการปนภาษาที่สัมพันธ์กับชั้นสังคมในประเทศฟิลิปปินส์ พบว่ามีการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาฟิลิปปินโน แบบที่เรียกว่า "mix -mix" กล่าวคือ ไม่ใช่การพูดภาษาอังกฤษเพียงอย่างเดียว หรือการพูดภาษาฟิลิปปินโนเพียงอย่างเดียว แต่จะใช้ทั้งสองภาษาซึ่งสามารถพบได้ทั่วไปในสื่อสารมวลชน เช่น สถานีวิทยุ หนังสือพิมพ์รายวัน เช่น "The Philippine Daily Express" "Philippino Express"

เป็นต้น กลุ่มผู้พูดภาษาแบบที่เรียกว่า “mix-mix” นี้ส่วนใหญ่เป็นอาจารย์และนักศึกษา และ เป็นกลุ่มชนชั้นกลางที่มีการศึกษาค่อนข้างสูงที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร

นอกจากที่กล่าวข้างต้นยังมีการศึกษาการปนภาษาในลักษณะที่คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดผู้ฟัง เช่น ยูน (Yoon :1994) ศึกษาภาษาที่ใช้โดยรู้ภาษาเกาหลี-อังกฤษในสหรัฐ ผู้พูดภาษาเป็นผู้ที่มีความรู้จากหลายสาขาอาชีพ เช่น อาจารย์ แพทย์ นักวิทยาศาสตร์ นักเศรษฐศาสตร์ เป็นต้น ยูนพบว่า หากผู้พูดกับผู้ฟังไม่สนิทสนมกันซึ่งจะต้องมีความสุภาพในการพูดมาก ผู้พูดภาษามักพูดในแบบที่เรียกว่า “small-size switches” ซึ่ง กัมเปิร์ซ และ เฮอมนันเดส ซาเวส (Gumperz and Hernandez Chavez 1975) พาฟฟ์ (Pfaff :1979) ป็อบแล็ค (Poplack :1979,1981) กล่าวว่า การสลับภาษาภายในประโยค (intra-sentence switches) มี 2 แบบ แบบแรกคือ การสลับในระดับคำหรือวลี หรือที่เรียกว่า “small-size switches” แบบที่สองคือ การสลับในระดับอนุประโยค หรือที่เรียกว่า “large-size switches” เมื่อผู้พูดภาษาไม่สนิทสนมกับผู้ฟังมักจะใช้การพูดในแบบที่เรียกว่า “small-size switches” โดยผู้พูดจะพูดภาษาเกาหลีเป็นส่วนใหญ่มีภาษาอังกฤษเข้ามาปนในระดับคำหรือวลีเท่านั้น ในขณะที่พูดกับผู้ฟังที่สนิทสนมกัน เช่น เพื่อน มักใช้การพูดแบบ “large size switches” โดยพูดภาษาเกาหลีและภาษาอังกฤษสลับกันในระดับอนุประโยค ที่กล่าวมาเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปนภาษา และการสลับภาษาในการแปรรูปแบบต่างๆ การปนภาษานั้นก็จัดว่าเป็นการแปรรูปแบบหนึ่งซึ่งเรียกว่าการแปรระหว่างภาษา ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอรายละเอียดในหัวข้อต่อไป

2.1.2 การแปรภาษา

ปรากฏการณ์การปนภาษา (code mixing) จัดเป็นการแปรภาษาชนิดหนึ่ง (linguistic / language variation) อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2532:18) ได้ให้ความหมายของการแปรภาษาว่าหมายถึง การที่รูปภาษารูปใดรูปหนึ่งมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงหรือแตกต่างไปจากเดิม หรือมีลักษณะที่เบี่ยงเบนไปจากรูปภาษาที่เป็นมาตรฐาน แต่รูปภาษาที่เบี่ยงเบนไปจากเดิมนั้นยังมีความหมายแก่นเหมือนกัน การแปรภาษามี 2 ชนิดคือ

2.1.2.1 การแปรภายในภาษา (intra-language variation)

การแปรภายในภาษาหมายถึง การที่ลักษณะบางลักษณะในภาษาใดภาษาหนึ่งมีหลายรูปแปร เช่นการแปรของเสียง (r) ในภาษาไทยที่บางคนออกเสียง “เร้งริบ” ว่า “เล้งลิบ” เสียง “ร”, “ล” ต่างเป็นรูปแปรของคำนี้เหมือนกัน การแปรภายในภาษามักแปรตามปัจจัยต่าง ๆ เช่น เพศ อายุ การศึกษา ฯลฯ

2.1.2.2 การแปรระหว่างภาษา (inter-language variation)

การแปรระหว่างภาษามีลักษณะคล้ายกันกับปรากฏการณ์ที่เรียกว่า การปนภาษา และการสลับภาษา อมรา ประดิษฐ์รัฐสินธุ์ (2532:20) ได้ให้ความหมายของการแปรระหว่างภาษาว่าหมายถึง การที่ผู้พูดใช้คำหรือประโยคจากหลายภาษาแทนกัน เช่นใช้คำว่า “thesis” แทน “วิทยานิพนธ์” “poster” แทน “ป้ายประกาศ” “I like it” แทน “ชอบจัง” โดยรูปที่แปรกันในตัวอย่างที่ยกมาเป็นรูปที่มาจากภาษาไทยพวกหนึ่ง และเป็นรูปแปรที่มาจากภาษาอังกฤษพวกหนึ่ง แต่ทั้งสองพวกใช้แทนกันได้เพราะสื่อความหมายเหมือนกัน จากตัวอย่าง “ทีมม้าขาวศตุดการคคอนโทรลบอล” มีการใช้คำปนเป็นรูปแปรหนึ่ง คือใช้ “คอนโทรล” แทน “ควบคุม” และในข้อความ “เข้ารอบสองด้วยสกอร์รวม 4-3” ใช้ รูปแปร “สกอร์” แทน “คะแนน” เป็นต้น รูปแปรที่มาจากภาษาอังกฤษนั้นนอกจากจะเป็นคำปนแล้ว ส่วนหนึ่งก็เป็นคำยืมด้วย เพราะคนไทยยืมคำภาษาอังกฤษมาใช้เป็นจำนวนมาก และในหัวข้อต่อไปผู้วิจัยจะกล่าวถึงเรื่องของการยืมซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1.3 การยืม

ประยูร ทรงศิลป์ (2526:218-224) กล่าวถึงความหมายของการยืมว่าหมายถึง การที่ภาษาหนึ่งนำเอาคำหรือลักษณะทางภาษาของอีกภาษาหนึ่งเข้าไปใช้ในภาษาของตน การยืมภาษาโดยทั่วไปจะเป็นการยืมคำ แต่ถ้าคำที่ยืมเข้ามาใช้มีจำนวนมาก และมีการยืมเป็นระยะเวลายาวนานจะมีผลที่เกิดตามมาทางด้านเสียง และ การเรียงคำ ฯลฯ การยืมคำถือว่าเป็นส่วนที่ทำให้ภาษาเกิดการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด ประยูรได้กล่าวต่อว่า การยืมมีอิทธิพลกับภาษาอยู่ 4 ประการ ได้แก่ อิทธิพลต่อเสียง วงศัพท์ ความหมาย และการเรียงคำ ส่วนอมรา ประดิษฐ์รัฐสินธุ์ (2540) กล่าวถึงการยืมว่า หมายถึง การที่ภาษาหนึ่งรับเอาลักษณะใดก็ตามจากอีกภาษาหนึ่งเข้ามาใช้ จนกลายเป็นลักษณะของตน ลักษณะทางภาษาที่ยืมได้มีทุกอย่างตั้งแต่เสียง พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ทานองเสียง เสียงเน้นหนัก คำทุกประเภท จากคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการยืม

นั้นสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ในหลายลักษณะ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางเสียงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ในเรื่องพหุติกรรมการปนภาษาด้านการออกเสียง มีผู้ที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเสียงที่เกิดขึ้นจากการยืมคือ เฮนเดอร์สัน(Henderson:1951:131-158) กล่าวถึงคำยืมไว้ในบทความเรื่อง “The phonology of loanwords in some southeast Asian languages” ว่าคำยืมเข้ามาในภาษาไทยได้ 2 ลักษณะ ลักษณะแรก คือ คำที่ยืมนั้นถูกปรับลักษณะทางเสียงให้เข้ากับฝ่ายยืม ลักษณะที่สอง คือคำยืมนั้นยังคงรักษาสัทลักษณะเดิมไว้บางส่วน ซึ่งลักษณะที่สอง แบ่งได้อีกเป็นสองแบบ แบบแรก คือการรับเอาการออกเสียงคำยืมเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของระบบเสียงในภาษาที่เป็นฝ่ายยืม ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในในระบบเสียงของฝ่ายยืม แบบที่สอง คือการออกเสียงคำยืมโดยใช้สัทลักษณะของภาษาต่างประเทศ และไม่รับเข้าเป็นระบบเสียงหลักใหม่ในภาษาแต่ถูกจัดให้เป็น ระบบเสียงย่อยแทน วัฒนา อุดมวงศ์ (2524 :72-84) กล่าวว่า คำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่มีหลักฐานปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรนี้มีมาตั้งแต่ สมัยรัชกาลที่ 3 และได้ยกตัวอย่างคำยืมจำนวนหนึ่งที่ถูกปรับลักษณะทางเสียงให้เข้ากับภาษาไทย ซึ่งคำยืมเหล่านี้ได้รับการบรรจุไว้ในพจนานุกรมแล้ว ตัวอย่างคำยืมที่ถูกปรับลักษณะทางเสียงให้เข้ากับภาษาไทย เช่น “ไมล์” มาจาก “mile” “ปอนด์” มาจาก “pound” “โฮเทล” มาจาก “hotel” เป็นต้น ผู้วิจัยพบว่าในปัจจุบันมีคำยืมอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่ได้รับการบรรจุไว้ในพจนานุกรม และ ไม่ยังถูกปรับลักษณะทางเสียงให้เป็นแบบภาษาไทย เช่น “steak” มักออกเสียงว่า [stek] และ “stew” [stu:] เป็นการออกเสียงที่ไม่แยกเสียง “s” “t” ให้อยู่คนละพยางค์ แต่จะออกเสียงควบกันซึ่งเป็นลักษณะการออกเสียงแบบภาษาอังกฤษ จะเห็นได้ว่าการออกเสียงคำยืมนี้สามารถออกได้เป็นแบบไทยและแบบภาษาอังกฤษ นอกจากนี้เราไม่ทราบว่าคำภาษาอังกฤษที่ไม่ได้รับการบรรจุไว้ในพจนานุกรมเป็นคำยืมหรือคำปน ผู้วิจัยจึงเห็นว่าเป็นเรื่องยากที่จะแยกคำยืมออกจากคำปนได้อย่างเด็ดขาด ในการวิจัยพหุติกรรมการปนภาษาด้านการใช้คำจึงถือว่าคำยืมที่ปรากฏในบริบทภาษาไทยเป็นการปนภาษาคำยืม

2.1.4 ทศนคติทางภาษา

ฟาโซลด์ (Fasold :1984 อ้างถึงใน Appel and Muysken:1988:16) กล่าวถึงทศนคติว่าเป็นสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจและส่งผลกระทบต่อพฤติกรรม หรือ เป็นสิ่งที่อยู่ตรงกลางระหว่างสิ่งเร้า และพฤติกรรม การศึกษาเรื่องทศนคติที่มีต่อภาษาในต่างประเทศ มักศึกษาในกลุ่มผู้รู้สองภาษา โดย

ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่อภาษาหนึ่งกับอีกภาษาหนึ่ง อาทิ แลมเบิร์ต เอ็นนิสฟิลด์ และ โทเซน (Lambert , Anisfield and Koshain :1965) ศึกษาทัศนคติที่มีต่อภาษาอารบิก และภาษาฮิบรู ในกลุ่มผู้พูดภาษาอาหรับ-อิสราเอล และกลุ่มผู้พูดภาษาฮิว-อิสราเอล โดยใช้วิธีการจับคู่แบบหลอก (matched-guise technique) กล่าวคือ ให้กลุ่มผู้พูดทั้งสองกลุ่มฟังเสียงผู้อ่านคนเดียวกันอ่านข้อความเดียวกันเป็นภาษาฮิบรูและภาษาอารบิก ผลการศึกษาพบว่า ผู้พูดในแต่ละกลุ่มมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาของกลุ่มตนเอง กล่าวคือ ผู้ฟังชาวอาหรับก็จะตัดสินให้ผู้อ่านข้อความภาษาอารบิกเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่ดีกว่า เช่น มีความเป็นมิตร ไว้วางใจได้กว่าผู้อ่านข้อความภาษาฮิบรู นอกจากนี้ยังมีงานของวอร์สเตอร์ และ พ็อกเตอร์ (Vorster and Proctor :1976) ที่ศึกษาทัศนคติที่มีต่อภาษาอังกฤษ และภาษาแอฟริกันในกลุ่มนักเรียนแอฟริกันผิวดำ ด้วยวิธีการจับคู่แบบหลอกเช่นกัน ผลการศึกษาพบว่า เด็กนักเรียนกลุ่มนี้มีทัศนคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ โดยมีภาพในใจว่าคนที่พูดภาษาอังกฤษเป็นคนที่มีความดีลักษณะสุภาพ ส่วนคนที่พูดภาษาแอฟริกันมักเป็นคนที่มึนร่างกายแข็งแรง นอกจากนี้จะศึกษาทัศนคติทางภาษาโดยทำการทดลองที่เรียกว่า การจับคู่แบบหลอกแล้ว ยังมีศึกษาทัศนคติทางภาษาด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อถามทัศนคติโดยตรง เช่น เบนท์ฮิลลา (Bentahila :1983) อ้างถึงใน แอปเปิล และ ไมสเกน(Appel and Muysken :1988) ศึกษาทัศนคติที่มีต่อภาษาอารบิกดั้งเดิม (classical Arabic) ภาษาโมร็อกกัน-อารบิก ซึ่งเป็นวิภาษามาตรฐานที่พูดในโมร็อกโก และภาษาฝรั่งเศสซึ่งจัดเป็นวิชาบังคับในระดับประถมศึกษา กลุ่มประชากรเป็นผู้พูดภาษาอารบิก-ฝรั่งเศสในโมร็อกโก ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้พูดดังกล่าวตัดสินให้ภาษาอารบิกดั้งเดิมเป็นภาษาที่มีความงดงามที่สุดในจำนวน 3 ภาษา และตัดสินให้ภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาที่เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการศึกษามากที่สุด

ถ้าหากการศึกษาเรื่องทัศนคติทางภาษาในประเทศไทยนั้นจะศึกษาทัศนคติทางภาษาในหลายรูปแบบ อาทิ งานของ คียู ปาลีคูปต์ (Palikupt:1983) ศึกษาทัศนคติที่มีต่อภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นอีสาน กลุ่มประชากรเป็นนักศึกษาชั้นปีที่หนึ่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า ผู้พูดทั้งสองกลุ่มประเมินให้ผู้พูดภาษาไทยกลางมีคุณลักษณะดีกว่าผู้พูดภาษาไทยถิ่นอีสานเกือบทุกคุณลักษณะ และงานของ ปรีชา ทิธิพงษ์ (2533) ศึกษาทัศนคติที่มีต่อภาษาไทยกลาง และ ภาษาไทยถิ่นใต้ กลุ่มประชากรเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตภาคกลาง และภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่า ผู้พูดทั้งสองกลุ่มประเมินคุณ

ลักษณะผู้พูดภาษาไทยถิ่นใต้สูงกว่าผู้พูดภาษาไทยกลาง แสดงให้เห็นว่าผู้พูดภาษาไทยกลางนั้นมีทัศนคติทางลบกับกลุ่มตนเอง

นอกจากจะศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับภาษาไทยถิ่นแล้วยังมีการศึกษาทัศนคติทางภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่อยู่ในประเทศไทยด้วย เช่น งานของ ดิยู ศรีนราวัฒน์ และคณะ (2537) ศึกษาการใช้ภาษาของคนจีนในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมแล้วกลุ่มประชากรค่อนข้างมีทัศนคติไปทางบวกต่อภาษาไทย กลุ่มคนจีนที่ได้รับการศึกษาในระบบการศึกษาของไทยในระดับสูงมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติทางบวกกับภาษาไทยมากกว่าภาษาจีน นอกจากนี้ยังมีการศึกษาทัศนคติต่อการปนภาษา และทัศนคติจากการยืมคำภาษาอังกฤษ อาทิจานวิจัยของ นภารัฐ ฐิติวัฒนา (2539) ศึกษาการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยของอาจารย์ต่างสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และวิเคราะห์ทัศนคติของกลุ่มประชากรดังกล่าวจากวิธีการสัมภาษณ์ พบว่าทัศนคติที่มีต่อการปนภาษากับพฤติกรรมการปนภาษาจริงๆแล้วไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกันเสมอไป ผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการปนภาษาอาจจะไม่ปนภาษาก็ได้เนื่องจากเกรงว่าจะไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม และไม่เหมาะสมกับสาขาวิชาที่ทำงาน หรือเกรงว่าผู้ฟังจะไม่เข้าใจถ้าสื่อสารโดยใช้การปนภาษา ศศิธร ชาติเหล็ก (2541) ศึกษาทัศนคติที่มีต่อการพูดภาษาไทยปนภาษาอังกฤษ และดูว่าอาชีพของบุคคลมีอิทธิพลต่อทัศนคติเกี่ยวกับการปนภาษาหรือไม่ นอกจากนั้นยังศึกษาว่าชนิดของคำปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยที่จำแนกเป็นคำศัพท์เฉพาะ และคำศัพท์ทั่วไปทำให้เกิดทัศนคติที่แตกต่างกันหรือไม่ โดยพิจารณาจากกลุ่มประชากรที่มีอาชีพต่างกันได้แก่อาจารย์ในมหาวิทยาลัย ผู้จัดการบริษัท/ห้างร้าน พนักงานขายและตัวแทนนายหน้า พนักงานเสิร์ฟอาหาร การวิจัยใช้วิธีการจับคู่แบบหลอกเพื่อวัดทัศนคติที่มีต่อการพูดภาษาอังกฤษปนไทย ผลการศึกษาพบว่า อาชีพของบุคคลสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อการพูดภาษาอังกฤษปนไทยก็ต่อเมื่อเป็นการพูดในเรื่องทั่วไป ส่วนในการพูดเรื่องเฉพาะสาขานั้น อาชีพของบุคคลไม่มีอิทธิพลต่อทัศนคติเกี่ยวกับการพูดภาษาอังกฤษปนไทย ส่วนผลการศึกษาด้วยแบบสอบถามพบว่า กลุ่มอาชีพอาจารย์มหาวิทยาลัยมีทักษะภาษาอังกฤษสูงกว่ากลุ่มอื่น และทุกกลุ่มอาชีพไม่ใช้ภาษาไทยปนอังกฤษบ่อยนัก จะใช้กับบุคคลที่มีสถานภาพใกล้เคียงกับตนและไม่รู้ดีต่อด้านการนำภาษาอังกฤษมาใช้ปนในภาษาไทย บวรศรี มณีวงศ์ (2540) ถ้าวางทัศนคติในการยืมคำจากภาษาอังกฤษของคนไทย และ คนญี่ปุ่น ผลการศึกษาพบว่า คนไทยมีความรู้สึกจงรักภักดีต่อภาษาของตนมากกว่าคนญี่ปุ่น กล่าวคือคนไทยยอมรับให้ใช้คำยืมได้แต่ต้อง

มีการจำกัด โดยยอมรับคำยืมเฉพาะกรณีที่ภาษาไทยไม่มีเท่านั้น ในขณะที่คนญี่ปุ่นมีทัศนคติที่เปิดกว้างในการรับอิทธิพลทางภาษาจากต่างประเทศ เมื่อเห็นการใช้คำยืมจากภาษาอังกฤษตามในที่สาธารณะ ส่วนมากไม่มีแนวคิดจำกัดการใช้คำยืม และภาษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มใช้คำยืมคำจากภาษาอังกฤษมาก แต่ภาษาไทยมีแนวโน้มใช้คำยืมจากภาษาอังกฤษน้อย และใช้คำประเภทอื่นเช่น คำยืมแปล คำปน และศัพท์บัญญัติมากกว่า

ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของวิทยานิพนธ์โดยทั่วไป ซึ่งต่อไปนี้จะ เป็นวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพฤติกรรมการปนภาษาในสังคมไทย

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการปนภาษาในสังคมไทย

เนื่องจากงานวิจัยนี้ศึกษาพฤติกรรมการปนภาษาทั้งด้านการออกเสียงและการใช้คำในกลุ่มคนไทยที่มีชั้นอาชีพต่างกัน วรรณกรรมที่ผู้วิจัยนำมาทบทวนจึงเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวกับการปนภาษาในสังคมไทย และงานที่เกี่ยวข้องกับการแปรของการออกเสียงภาษาอังกฤษในบริบทภาษาไทยซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปนภาษาในประเทศไทยได้แก่ การศึกษาการปนภาษาในลักษณะที่ผู้พูดอยู่ในสาขาอาชีพต่างๆกัน เช่น อรรถณีย์ ธิยะอำไพ (2530) ศึกษาการใช้ภาษาของมัคคุเทศก์ในลักษณะที่มีการใช้ภาษาอังกฤษปนในภาษาไทย โดยพิจารณาการใช้ภาษาในสังคมมัคคุเทศก์ นอกสังคมมัคคุเทศก์ และในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ โดยนำปัจจัยทางสังคมเรื่อง เพศ อายุ การศึกษา ประสบการณ์เข้ามาเป็นถึงสำคัญในการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ในสถานการณ์ที่เป็นสังคมมัคคุเทศก์ และในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ที่มีการใช้ภาษาอังกฤษเข้ามาปนในการพูดมากที่สุด และพบมากในมัคคุเทศก์ชายที่มีความรู้ระดับปริญญาตรีที่มีอายุประมาณ 40-50 ปี ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานและมีความเคยชินกับการใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษมาก งานของ จันทินี รักธรรมยิ่ง (2538) ศึกษาการใช้ภาษาของอายุรแพทย์ในลักษณะที่มีการใช้ภาษาอังกฤษปนในภาษาไทย ผลการศึกษาพบว่า ในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่กับบุคคลในวงการแพทย์เหมือนกัน อายุรแพทย์ใช้คำภาษาอังกฤษเข้ามาปนในการพูดมากกว่าขณะปฏิบัติหน้าที่กับบุคคลภายนอกวงการแพทย์ซึ่งเป็นผู้ป่วยที่มาเข้ารับการรักษา นภาวิภา ฐิติวัฒนา (2539) วิเคราะห์รูปแบบและเปรียบเทียบความถี่การปนภาษาอังกฤษใน

ภาษาไทยในการบรรยายของอาจารย์ต่างสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า การบรรยายของอาจารย์สาขาภาษาอังกฤษมีความหลากหลายในการใช้ชนิดของคำ โดยมีการปนในระดับคำ วลี และประโยค และปรับคำไปตามไวยากรณ์ภาษาอังกฤษมากที่สุดรวมทั้งมีความถี่ของการใช้คำภาษาอังกฤษเข้ามาปนในการพูดภาษาไทยมากกว่าอาจารย์ในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ และ สาขาภาษาไทย สุทธิรา ว่องพาณิชย์เจริญ (2540) ศึกษาการปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยของนักจัดรายการวิทยุภาคเอฟเอ็มในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักจัดรายการใช้คำภาษาอังกฤษปนในภาษาไทย 2 ชนิด คือ คำศัพท์ทั่วไป และคำศัพท์เฉพาะ ซึ่งเป็นคำศัพท์ภาษาอังกฤษในสาขาใดสาขาหนึ่งรวมถึง ชื่อเฉพาะของบุคคล สถานที่ สิ่งของ นอกจากนั้นผู้วิจัยยังได้เปรียบเทียบประเภทรายการและสถานการณ์การใช้ภาษา พบว่านักจัดรายการประเภทเศรษฐกิจในสถานการณ์การสนทนาคนเดียวใช้ภาษาอังกฤษปนในการพูดมากที่สุด รองลงมาเป็นประเภทความรู้ทั่วไป และข่าวทั่วไป ส่วนในสถานการณ์การสนทนาสองคนนั้น นักจัดรายการประเภทข่าวทั่วไปใช้คำภาษาอังกฤษปนในการพูดมากกว่ารายการประเภทอื่น

งานวิจัยข้างต้นที่กล่าวมาเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการปนภาษาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ความจริงแล้วการพูดภาษาอังกฤษปนไทยผู้พูดมิได้นำเฉพาะคำภาษาอังกฤษเข้ามาปนเท่านั้น บางครั้งยังพบว่าออกเสียงเป็นแบบภาษาอังกฤษด้วย ผู้วิจัยจึงได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการออกเสียงภาษาอังกฤษในบริบทภาษาไทยด้วย เช่น อังสนา จามิกรณ์ (2531) ศึกษาการแปรในการออกเสียงพยัญชนะท้ายของคำยืมภาษาอังกฤษที่ลงท้ายด้วยเสียงเสียดแทรกปุ่มเหงือก (s) ตามตัวแปรเรื่อง อายุ เพศ และการไปต่างประเทศ กลุ่มประชากรเป็นข้าราชการกองทัพเรือ ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการกองทัพเรือออกเสียงพยัญชนะท้ายเสียดแทรกปุ่มเหงือกอโฆมะ [s] มากที่สุด รองลงมาคือ เสียงกักที่เกิดบริเวณฐานฟัน-ปุ่มเหงือก อโฆมะ ได้แก่เสียง (i) ส่วนวิจัยทางสังคมด้านการไปต่างประเทศนั้นสัมพันธ์กับการใช้เสียงพยัญชนะท้าย [s] อย่างชัดเจนที่สุด และเพศหญิงออกเสียง [s] ท้ายคำยืมภาษาอังกฤษมากกว่าเพศชาย เช่น ในคำว่า “บัต” “เทนนิส” เป็นต้น งานของ ศิริรัตน์ ศิริวิสูตร(2536) นั้นศึกษาการแปรของเสียงพยัญชนะท้าย (i) ในคำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทยตามตัวแปรสังคม 2 ประการ ได้แก่ วัฒนธรรม 3 แบบ ได้แก่ 1) การสัมภาษณ์ 2) การอ่านข้อความ และ 3) การอ่านรายคำ และพื้นฐานการศึกษาได้แก่ 1) ระดับปริญญาตรี และ 2) ระดับป.ว.ช. กลุ่มประชากรเป็นพนักงานธนาคารจำนวน 40 คน ผลการศึกษาพบว่า มีการแปรของเสียง

พยัญชนะท้าย (l) ในคำยืมปรากฏ 4 รูปแปร ได้แก่ [l] [n] [l̥] [w] รูปแปรที่ปรากฏมากที่สุดคือ [n] รองลงมาคือ [l] [l̥] และ [w] ตามลำดับ โดยรูปแปร [l] ปรากฏในวจนลีลาที่มีความเป็นทางการมากกว่ารูปแปรอื่นๆ ซึ่งรูปแปรอื่นปรากฏในวจนลีลาที่มีความเป็นทางการน้อย สำหรับตัวแปรด้านพื้นฐานการศึกษา รูปแปร [l] ปรากฏในกลุ่มพื้นฐานการศึกษาระดับปริญญาตรี มากกว่าระดับป.ว.ช. และรูปแปรอื่นปรากฏในกลุ่มพื้นฐานการศึกษาระดับป.ว.ช.มากกว่าในกลุ่มพื้นฐานการศึกษาระดับปริญญาตรี ศรัณูธร นิมโพนูรณ์ (2538) ศึกษาการแปรของเสียงพยัญชนะท้าย (tʃ), (dʒ), (ʃ) ในคำภาษาอังกฤษตามตัวแปรสังคม 2 ประการ คือ 1) ประสิทธิภาพการใช้ภาษาอังกฤษ และ 2) ปริบทในการใช้ภาษาอังกฤษ กลุ่มประชากรเป็นพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่เป็นผู้หญิง ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีประสิทธิภาพการใช้ภาษาอังกฤษน้อยจะออกเสียงพยัญชนะท้ายที่ใกล้เคียงกับเสียงภาษาไทยมาก ในขณะที่กลุ่มผู้มีประสิทธิภาพในการใช้ภาษาอังกฤษมากจะการออกเสียงที่ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษา และกลุ่มผู้มีประสิทธิภาพน้อยมีความโน้มเอียงเข้าสู่ภาษาแม่ภายใต้ปริบทไทยมากที่สุด และจะลดลงเมื่ออยู่ภายใต้ปริบทอังกฤษ ในขณะที่กลุ่มที่มีประสิทธิภาพมากจะมีความโน้มเอียงเข้าสู่ภาษาอังกฤษมากที่สุดภายใต้ปริบทอังกฤษและจะลดลงภายใต้ปริบทไทย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นพบว่า การศึกษาเรื่องการปนภาษาในต่างประเทศมักเป็นการศึกษาการปนภาษาในแง่การแปรลักษณะต่างๆ เช่น การปนภาษาที่แปรตามรุ่นอายุของผู้พูด การปนภาษาที่แปรตามชั้นสังคมของผู้พูด การปนภาษาที่แปรตามความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดผู้ฟัง ส่วนการศึกษาการปนภาษาในสังคมไทยเป็นเรื่องที่สนใจศึกษากันอย่างแพร่หลายเช่นกัน ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการปนภาษาในสังคมไทยที่ผ่านมาเป็นการศึกษาการปนภาษาของบุคคลที่อยู่ในชั้นสังคมเดียวกันซึ่งอยู่ในสาขาอาชีพต่างๆ เช่น การศึกษาการปนภาษาในสังคมมัลคูลเทคส์ อาจารย์แพทย์ อาจารย์มหาวิทยาลัย และนักจัดรายการวิทยุ ยังไม่มีผู้ใดที่ศึกษาการปนภาษาในกลุ่มผู้พูดที่อยู่ในชั้นสังคมหรือชั้นอาชีพต่างกัน เพราะฉะนั้นการศึกษาการปนภาษาในสังคมไทย โดยเฉพาะการศึกษาการปนภาษาในกลุ่มผู้พูดที่มีชั้นอาชีพแตกต่างกันและเป็นกลุ่มที่ใช้ภาษาอังกฤษอยู่เสมอจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่ง ผู้วิจัยจึงศึกษาพฤติกรรมการปนภาษาในกลุ่มผู้พูดที่เป็นบุคคลต่างชั้นอาชีพซึ่งเป็นบุคลากร โรงแรม เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ต้องใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารกับแขกที่เป็นทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติอยู่เสมอ จึงมีโอกาใช้ภาษาอังกฤษอยู่เป็น

ประจำ ส่วนการศึกษาทัศนคติทางภาษาในต่างประเทศและในสังคมไทยมีลักษณะคล้ายกันคือ ศึกษาทัศนคติต่อภาษาหนึ่งเปรียบเทียบกับอีกภาษาหนึ่งในกลุ่มผู้รู้สองภาษาโดยใช้วิธีจับคู่แบบ หลอก และศึกษาทัศนคติทางภาษาโดยใช้แบบสอบถามเพื่อถามถึงทัศนคติทางภาษาโดยตรง นอกจากนี้ยังมีการศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการปนภาษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ เช่น งานของ นภาร์ฐ ที่ ศึกษาพฤติกรรมการปนภาษาควบคู่กับทัศนคติต่อการปนภาษาซึ่งพบว่า ทัศนคติต่อการปนภาษาไม่ สอดคล้องกับพฤติกรรมการปนภาษา การศึกษาพฤติกรรมการปนภาษาที่ผ่านมาจึงยังไม่ทราบว่ามี สิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลพูดภาษาอังกฤษปนไทยนั้นคืออะไร ผู้วิจัยจึงนำทัศนคติต่อภาษา อังกฤษ และ ทัศนคติต่อการปนภาษามาศึกษาควบคู่ไปกับพฤติกรรมการปนภาษาโดยใช้แบบสอบถามถึงทัศนคติทางภาษาโดยตรง เพื่อให้ทราบว่าสิ่งที่เป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลพูดภาษาอังกฤษปน ไทยนั้นคืออะไร และปัจจัยนั้นทำให้พฤติกรรมการปนภาษาของบุคคลแปรไปอย่างไร รวมถึงปัจจัย ที่ทำให้บุคคลที่อยู่ต่างชั้นอาชีพพูดปนภาษานั้นเหมือนหรือแตกต่างกัน ผลการวิจัยทำให้เห็นว่า สิ่งที่อยู่เบื้องหลังของพฤติกรรมการปนภาษาของคนไทยที่แท้จริงนั้นคืออะไร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย